

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{6}{3}$ = Mártzius' 6-dikán

1830

A' Nzeti-Társalkodó 6-dik Számja alatt (1830), Honnyi Bálint aláírással kijött, ilyen című írásnak: "A' birtokbeli juskereshetés' örökös-voltának káros következtései" — R O S T Á L G A T Á S A.

Az alnéven író, a' Hármas-Törvénykönyv' I. R. 58-dik címje (titulus) ellen kél-ki: melyben a' vagyon, hogy az apa az ősi javakat, Maradékainak károokra el nem idegenítheti; és ugyantsak ezen Törvénykönyv' 60-dik címje 1-ső 2-dik és 5-dik cikkelyeit akarná eltörölni: mellyekben jus adatik az ivadéknak vissza váltani az örökösön elidegenített nemesi jószágokat. Minekelötte az Író Úr' szavait rendre felvennem: a' Hármas-Törvénykönyv' foglalatjából megmutatom azon törvény' rendelkezéseinek hasznos- és szükséges-voltát.

1) Verböztí azt mondja az I. R. 58-dik Cím' 1-ső §-ben, hogy "sokan, tsupán-tsak torkaiknak tsiklánozásáért, felvendégeskedik minden vagyonyait, vagy pedig testvéri irígységből, elidegenítik vagy megterhelik a' jószágot." Ez okokból szabja ő azon törvényt; s ítéletem szerént, helyyesen. Az okos törvényadónak arra kell leginkább vigyázni, hogy törvényei által a' hibák és bűnök elkerültessenek; azután, tehet oly' rendszabásokat is, mellyek által az erkölcsi mivelődés elősegítetik. Nagyon böl-

tsen vették 'hát fel a' mi' természeti jóésszel bíró nagyapáink azon szokást, hogy a' nemesi jószágot, helyyes oknélkül, ne lehessen elidegeníteni. Mert ez által a' birtokosok vesztegetésének, emberi módon, gát-vették. Mi szebb-virtus pedig, mint a' talárlékösség? Ugyan-tsak ezen törvény' által a' testvérek', és osztozó atyafiak' egymás alá-ásása is akadályozódik: s így, ezen törvény egyszerre két véteknek vágná útját, kivált' ha ma is a' maga' erejében állana!

2) De tsak-ugyan, a' mint egy-felől gátot kíván vetni az említett bűnöknek, úgy más-felől a' tulajdonosnak is ad ilendő jussokat. E' végre, megkülömbözteti az okatlan (ok nélkülvaló, simplex), helyyes (rationabilis) és szükséges (necessaria) elidegenítést: az elsőt elrontja; a' másikat helybehaggya, a' viszsza-válthatást fennhagyván; az utolsót változhatatlanná teszi. És ez, elég böltsen van így: mert mindenkor főbb kötelessége a' törvényadásnak a' bírt just megőrizni, mint a' szerzésre módot mutatni, nem mellőzvénel mindazonáltal ennek módját is pontosan (éppenségesen)

meghatározni; kinek-kinek pedig jobb megtartani a' mije van, mint eladni azért, hogy többet reményl. Jobb ma egy teréb, mint hólnap két tűzok.

3) Az említett Törvénykönyv' I. R. 60-adik tzmjének kezdő tzikelyében a' vagyon, hogy sok usoráskodók 50 forintot adnak, és 100-at íratnak az alkulevélbe (contractus), 's a' költsönözö is azt vallja a' királymássa (regius) előtt, 's annyiba köti-le jószágát, tsak-hogy pénzt kaphasson. Hogy ily' húzavona ne történjék, azt kívánja a' törvény, hogy az eladó a' következőit (successor) intesse-meg, hogy azok illendő árron vehessék magokhoz az elidegenítendő javakat. Hogy ha pedig meg nem inteti őket: úgy, rövid per'útján a' javak közbetsinek (communis aestimatio) letétele mellett, vehessék-vissza a' törvényes örökösök; a' hitelezö pedig felesleges summa pénzét a' költsönözön keresse. Valjon vagyon-é ebben valami igazságtalanság? Hát, nem okoson van-é ez, a' nyomorgók' és sínlődök' vérszopóinak, az usoráskodóknak megzabolázására?

4) Hogy pedig a' mi' országalkotványunk (constitutio) szerint, a' nemesi jószágoknak a' birtokos tsak használója, (haszna-vevője) nem pedig tulajdonossa; abban, igazságtalanság, nintsen. Mert, azok tették magoknak ezen törvényt, a' kik akkor jószágokat bírtak, 's megegyezvén benne, megtartani is tartoznak. A' kik pedig azután kaptak jószágot, akár örökösítés, akár királyi ajándékozás útján; azon törvényben, ily teréhvél járó vagyont birtokokba nem vettek volna. E' szerint, a' jószág' elidegeníthetlensége, igazságos, és a' maradéknak, hasznos is, megóván azt a' mennyire lehet, az elszegényedéstől. Az egész országra 's a' Magyar nemzetnek fennállására-nézve pedig, felette szükséges volt ezen törvény, és, ma is az. Ha ez a' törvény nem lett

vólna; kitudja, eddig mitsoda 'Sidó, Örmény, vagy miféle keverék-nemzetek bírnák a' két Magyar Kanahánt, 's ki mondhatná-meg, melyik földön nyomorogna ma a' Magyar a' szolgálatnak házában. Mikor a' Magyar nemesnek szüntelen háborúban kellett lenni, 's magát, és ha többetske jószágá volt, az arra eső katonákat is ruházattal 's fegyverrel tartani: ére, sok pénz kellett, 's ha külömben nem kapott, jószágát kötötte-le. Az ilyen szükségek' idején, a' pénzes fukarok meg nem adták a' jószág' illendő árát, 's kéntelen volt a' szegény nemes akarmely óltsó áron is oda adni. Hát már az így eladni kellett jószágot vissza váltani, nem igazságos dolog-é? Mikor a' Török dúlta és perselte hazánkat, 's egy jó izmos ökor négy forintba, egy tehen pedig egy forintba vevődött-bé az adóba; 's a' fekvő javak is kétségkivül óltsók voltak: akkor, a' pénzel mindörökké inkább híró 'Sidók, az egész országot megvehették volna, 's meglehet, hogy a' Nemzeti-Társalkodóban most nem vitatnánk szót ezen törvény-felől, ha őseink ezt nem hozták volna. A' törvényhozás elébb arról gondoskodjék, hogy állhasson-fenn a' nemzet' mennél-több ideig, 's oly' szabadságban, a' milyen a' külső és belső bátorsággal egybe-férhet: azután, terjeszkedjék arra ki, hogy a' társaság, virágzó is legyen. Már pedig a' jól kiformált és jó karban álló nemesség az ország-fennállására-nézt múlhatatlanul szükséges; hasznos mind a' Monárchának, mind a' polgárságnak vagy közrendnek. Egyesíti ugyan-is a' társaság' ezen két messze álló pontjait; és egy oly' fog a' lajtorjában; a' mely nélkül az alsó a' felsőhöz fel nem hág-hat; a' felső pedig a' tetőről nálla nélkül, le nem szállhatna, hogy nyaka ne törjék. Nem is akadályoztatja ezen törvény az iparkodást: a' mire példa Anglia.

Eddig-elé Verbóztiből, már most felel-jünk rendre az Író' tulajdon szavaira: —

A' mi a' fiját serkentető atya' tanáts-adását illeti, "hogy a' sógor PP, a' bá-tya NN, 's többieknel lévő jószágait igyekezzék vissza perelni," ezt magam is gyakran hallottam: de ennek nem a' ne-mesi jószág' elidegeníthetlensége az o-ka, hanem a' telhetetlenség. Ha az el-idegenített javak vissza nem váltathat-nának: akkor, ezt mondaná a' pénzé-hező atya, saját fijának: tanulj jól, fi-jam, a' kitől pénzt; hívatalt, vagy akar-mit reménylhetsz, annak járj kedvében, egy szavára tized lépj 'sat.

Hogy pedig az apák pályájából az iva-dékra csak baj háromlott volna: ére azt mondom, hogy meg kell bizonyítani. Még azért, hogy ditső Eleink üstököt visel-tek, 's katzagányban jártak, 's a' kül-föld módi sültelenségeinek majmai nem voltak, 's annyi külömbféle nyelvtudás-sal a' kóborlóktól fel nem ruháztattak volt, mint mostani apostata unokáik: azért, még-sem voltak tökfilkók; jobban eltalál-ták sokszor a' dolgok' derekát, mint né-mely tudákosok. Engedelmet kérek én itt mindazoktól is, kik idegen nyelvek nyo-mos tanulása által kívánják a' nemzetit mivelni: én itt, csak az oly' fitogtatókat értem, kik érdemet képzelnek abban, ha magyarul nem tudnak. Itt az Író Urat sem tzelem sérteni: csak elejinkről kí-vánom az alaptalan vádot elhárítani.

Azt mondja továbbá az Író Úr: "a' maga' jussait vissza-perlő, hogy magával ellenkezésbe jöjjon, maga is teszen oly' szerzeményeket, ravasz rászedésekkel, mellyekért saját unokáját éppen úgy fog-ják kínozni, majd a' juskereső örök-ösök, mint most maga' másokat." Erre azt mondom: "több van a' bérekesztésben, mint volt az [előre - botosítottakban]." Mert, mimódon folyhat az én' mástól eladott jószágaim' visszaváltásából az,

hogy tsaljon 's fatsaroskodva is magá-hoz kuporítsa a' rá nem néző jószágo-kat, azt által nem láthatom.

A' bizodalmatlanság, tartózkodás, hi-deg társalkodás 'sat: igaz hogy sokat le-rontanak az élet' örömeiből: de minde-zek, nem tsak a' jus' visszakereshetésé-ből, hanem egyéb forrásokból is szár-mazhatnak. A' ki jussomat bitangolja, azt nem szeretem, igaz: de valyon, ha bír-tokom' vissza nem perelhetném, nem in-kább gyűlölném-é? De azt mondja az Író Úr, hogy nekem nints jussom a' nagy-apámtól elidegenített jószágához. Én pe-dig azon vélekedésnek, mely szerént né-melnyek azt-tartják, hogy a' természet' törvénye szerént, nints következhetés (successio jure naturae non datur), e-gész tisztelettel megkövetve az ellenke-zőket, helyt nem adok. Mert, az ugyan való, hogy "a' ki nints, annak jussa sints:" de a' ki volt, annak voltak jussai; és a' míg ő volt, 's voltak jussai, addig el-ajándékozhatta azokat úgy, a' mint akarta. Adhätta, például, oly' móddal, hogy tsak az ő' halála után vegye kezéhez a' másik, és akkor is tsak haszonvevője legyen, a' míg él; halálakor pedig épen adja ál-tal annak, a' kit a' legelső tulajdonos meg-határozott. És imé, ez az egész követ-kezetés. 'S mi ellenkezés vagy jus-sértés van ezen dologban, ha a' másik t. i. az elfogadó fél is rá áll? Már pedig, mi-helyt használja a' jószágot (hasznát-ve-szi' jószágnak), legottan ráállottnak len-ni feltétetik. Ennél-fogva, még mineke-lőtte születtem volna, volt jussom az a-pám' vagy nagyapám' jószágához: mert aztó, a' szerzőtől, oly' feltétel alatt kap-ta, hogy használja tsak, 's azután ne-zem hadja.

Attól, hogy ezen juskereshetésből a' következhetnék, hogy a' Magyaroktól bír-tokaikat azon nemzetek, kiktől azok el-foglalták, vissza-kívánhatnák, 's erővel

is vissza-vehetnék, nem kell félni. Igaz, hogy ére, volna jussok: de, hol vannak most azon népek, kiket a' Hunnukok a' Dáciákban és Pannóniában találtak volt? Rég' ki holtak nevekkal együtt a' Gothusok, 's legfeljebb egy maroknyi maradványok van még fenn Spanyolországban. (lát Toroczkón?)

Ha pedig valaki jószágát, mellyet más örökösön bírni képzél, kiperli: azzal nem történik méltatlanság a' vesztőn. Ugyanis, tudhatta, hogy örökösön eladni a' magyar nemesi jószágot nem szabad; 's ki kérte-rá, hogy oly' feltétel alatt vásároljon; a' melyről előre tudhatja, hogy nem fog megállani? A' törvényes fogásokhoz-sem kéntelen nyúlni: mert, ha látja, hogy nints igaza, botsássa-vissza a' birtokot az igazi tulajdonos' kezébe; a' kinek már igazán nagy méltatlanság, hogy a' mit az úke-apja néki hagyott; azt, valamelyik vesztegető Elejének elidegenítése után, más használja. Hogy pedig valaki, minekutánna vissza-botsátotta a' másét, per útján kéntelenítették, még tekervényesen is, hasonló jószágot szerezni: az, nem következik. Abból, hogy valaki vissza-botsátja a' jószágot az igazi tulajdonosnak, tsak a' jóki, hogy a' vissza-adott jószág már nem az ő' birtoka.

Az igaz, hogy a' törvénytanulásra több időt vesztegetünk, mint ahhoz-képest kellene, 's ez más tudományok' óráját is elveszi: de ennek nem az ősi javak' vissza-szerezhetése az oka. Valóságos okai ezen idővészteségnek, ezek: a) Azon telhetetlenség, hogy a' másét, per nélkül, senki sem adja-ki; b) Az, hogy a' jószágok igasságtalan bitanglóira, és erőszakos foglalókra, nints büntetés téve; c) Az, hogy törvénykönyveink, nintsenek jó rendbe-szedve, minden esetekre, nintsenek törvények hozva, és hogy a' szokásnak oly' nagy ereje van; hogy az

írott törvényt is eltörölheti; 's ennél-fogva a' bírának igen tágos mézejek van az igasság' megítélésében; d) Az, hogy a' per igen sok fordulásokon kéntelenítettvén átmenni, hosszú ideig kell egy pernek foljni. De ennek nem a' jószág' elidegeníthetlensége az oka; hanem, a' törvények hibások, mellyek az illy' vissza-éléseket megengedik, 's ezeken kellene változtatni. Nem mondom én, hogy az erdélyi perfoljás rossz, sőt éppen olyan, hogy Napoleon a' többek közzül is azt választotta: tsak oda megy-ki állításom, hogy a' mi helytelent azokba a' haszonkeresés bétsúsztatott, azt meg kellene jobbitni. e) Hogy sokáig kell a' törvényt tanulnunk, annak egyik oka az is, hogy deák nyelven vannak jobb részént törvénykönyveink, vagy azzal egybe zagyválva, 's elébb a' külsőt kell megszerezni, hogy bémehessünk a' törvények' tárába. Ezen okok azt szülik, hogy törvényeink homályosok, 's szövevényesek: 's azért megértésekre sok idő kell; különösen pedig az oly' dolgokban, mellyekről írott törvény nints, mit tart a' szokás, egész életünkben alig tudjuk megtanulni. Nem az ősi javak' vissza-vehetése 'hát az oka, a' hosszas törvénytánulásnak.

Abban igaza van Író Úrnak; hogy sokan, jövedelmek' egy részét perekre költik: de az, hogy nállunk szüntelen perelnek, nem abból jó, hogy az ősi jószágot vissza lehet perelni; hanem abból, hogy nem botsátják-ki per nélkül. Ha ezek igasságtalan ügyök' védlésére tett költségeiket gazdaságra, vagy kerekedésre fordítanak; bizonyoson hamarabb felgazdagodnának. Továbbá, hogy a' földmívelés nálunk hátra van, azt nem lehet az ősi jószág' kiválthatásának tulajdonítani. Főbb oka ennek az, hogy nem tsak a' vagyonos, hanem még a' szegény is Úrnak tartja magát, Úrnak neveli gyermekeit: 's ennél-fogva, a' munka, paraszt

dolognak tartatik; 's a' szántásvetés oly' emberek' kezében van, kik, sem országot-világot nem láttak, sem valami jobb módját a' gazdaságnak nem hallották, mint a' mely hetvenedik nagy apjokról maradt rájok; oly' emberek kezekben, kiken igen sok teher fekszik, 's lehetetlen el nem szegényedniek. A' kereskedés is, igaz, hogy tsak tengődik nálunk: de ennek igazi oka az, hogy azt, a' szegényebbek kevés pénzel el nem kezdhetik; a' tehetősebbek pedig, nem magyar nemeshez illőnek tartják azt.— Nem mondóm én, hogy mindenik birtokos Úr kereskedő legyen; mert úgy jaj lenne az országnak: hanem tsak annyit állítok, hogy jó lenne, ha, kivált' vagyonosabbak, kik a' hivatalokra nem eléggé készülteknek érzik magokat, vagy gazdasághoz, vagy kereskedéshez fognának 's más érdemesebbeknek hagynák azon pálját. Így, a' hivatalvadászás is legjobban meg zűnne; ők azomban más helyt nagy hasznot tehetnének a' hazának.

A' versengés, igaz, hogy nagy gát a' közjó' előmozdításában, a' mint az Író Úr is mondja: de a' visszalkodásoknak nem tsak az ősi javak' vissza-kérhetése, az oka; azoknak más forrásaik is vagynak, 's ezeket lenne jó felkeresni és bédugni.

Akarki legyen is Honnyi Bálint Úr, nekem méltóztatik megengedni, hogy némely állításainak ellene mondtam. A' tsúfolódás és szurdálás nem természetem, 's igekeztem is elkerülni: ennél-fogva az a' kérésem, hogy se azokra, se szóvitásokra (disputálás) rostálgatásomat ne magyarázza. Részemről köszönöm, hogy Honnyi Úr nekem módot szolgáltatott az írásra. N. Enyeden, Mártzius' 10-dikén, 1850.

Szabó György Deák.

Gazdaság' Sinórmértékei (61-dik lap) végezete

Némely Gazdasági Kérdések.

XI. Melyik jobb, a' Jóság-vásár-é, vagy pénz-szerzés? A' Gazdának egy bizonyosságot kell keresni; már pedig úgy láttzik hogy a' jó értékű ezüst, arany-pénzben több a' bizonyosság, mint a' Jóság' birtokában; ide nem értve az alodialis nemesi jóságot, és a' városi birtokot. De mindent egybe-véve, talán legokosabb dolog lenne sok pénzel a' közép utat választani, 's a' pénzének városi vagy alodialis fekvő jókat vásárolni; a' más felét pedig Bankba tenni vagy jól ki calculált kereskedésbe verni.

XII. Melyik jobb Erdélyben, kivált' hivatalbeli birtokos embernek? gazdaszkodni-é, 's nagy Státus-personalist tartani, vagy a' jóságot taxára botsátani?

A' midőn Erdélyben a' terméseknek, a' még kitsiny népesség miatt, nintsen illendő árok, 's a' tseléd-tartás, szinte többbe kerül, mint a' mennyit velek bé lehet hajtani, 's ennél-fogva, kivált' hivaltal viselő embernek, a' ki nem érkezik maga vinni a' maga' gazdaságát, tanátsosabbnak láttzik, 'Selléreit taxára botsátani, s' jóságát árendába adni, mint a' két, felvett tzelok közzül, egyiknek-is meg nem felelni. Nállunk, azért vagyon oly' sok szerentsétlen gazda, hogy a' gazdaság, tsak mejjék-tárgynak vétetik-fel, holott pedig a' gazdaság tsak-nem egészen megkívánja az embert, noha télben kevesebbé, mint nyárban.

Ezeket kívánta egy Hazafi Hazája erántvaló hajlandóságából megjegyezni. Erdélyben 1850-ban.

A' Nzti. Társalkodót megnyitott

(I. Szám) Írásra

Megszállott 's az okosság' napfényén meleg szívvel járó észnek elmésmive: de—

I. Az első szó kizár a' minden előtt nyíló templomból. Oméga, jobbnak gondolná a' Haza i Kereszt - nevet (hogy Magyarország, kizárattassék?! — et protestatur — Redact.). Ugyan-is; a' Kárpátok közt szólló és halló kürt ez; ha különbözik is attól, mely hajdan Árpádnak feleltette a' kösziklákat, nem kardra, hanem a' gyengébb unokáktól könynyebben bírt tollura serkentvén a' Magyarat; hogy a' pántzélokon nyitott vérforrások helyett, a' békességes tölgy' levele foljon; a' hősi tettek írása 's a' való, igévé válván. De annál-szebben változnak vissza, ha ezen pihenés' ideje az ész' és szív' kiformalódására fordítatik; nem múlt még el azon ditső felkiáltásnak, "Moriatur pro Rege nostro!" visszhangja, 's a' hiv magyar-kebel firól-fira adja tovább.

II. A' tisztelt Író (akarki legyen) nem veszi rossz neven; ha Omégá-nak a' "negédes tudós' hegedülése nótája" nem tétzik: talán ennyi elég lett volna: "A' tudatlan is tud, a' mit a' tudós nem tud; sőt a' gondolat sints privilegiumba adva annak, kire a' tudósság' béjjege reá van nyomva: a' thermometrumot egy Hollandus Paraszt, az Antliát egy Város' Bírása találta-fel." — Az a' meleg közlelkőség, mely azon írásból sugároz, hogy a' kép-gúnyoló vonás tsak a' festő etsetnek a' képzelt eredetéhez való hűségéből jött, 's a' fulánkot nem a' szív hotsáttotta; annyival-inkább, hogy első, nem is másra felelő szó volt. Vagy vanak hazánkban olyanok, vagy nintsenek: ha nintsenek, úgy, nem kell nyomorékot mutatni, hogy meg ne tsudáltassék; ha vannak, ezzel, meg nem vál-

toznak. Tehát, ok nélkül bántani, nem kell; ne-hogy okkal bántsanak; 's végtére a' Lipsiaiakat feljúlhaladó motskoldások után, a' Gergezénusi méjségbe-rohanással végződjek el a' szép intézet. — A' tisztelt Író, látja, hogy itt sints bántó indulat, 's megenged, ha itt is az etset sikámlott-el.

Azért jegyzi-meg Oméga ezt; mivel' ohajtaná, hogy a' Társalkodó ne tsak ideában maradna; mint egy 13 évnyivel ezelőtt jött erdélyi nevetlen munka elő-szavába, a' Szerző és névkörságnyaljának (mely miatt sok való-kötelesség elmúlatatik, tzélnak ritkánvaló elérésével) adott orvossága; hogy akarki ír, név nélkül tegye-bé bizonyos helyre munkáját; kitudódni gyalázat legyen; 's választott bírák (megannyi szentjei az emberiségnek), tsak a' jót adják-ki a' Haza' nevében; hogy a' sok könyv ne akadáljozza, 's a' kevés jó, könnyítse a' menetelt; és a' ditsősség legyen a' Hazáé és minden-é.

A' Társalkodó ugyan, nem ad könyveket ki (noha még azoknak kiadása módjáról is értekeződhet); annyival többen olvashatják, egészhez kevesebben fogván. Az a' jó fele is megvan, hogy mindennek auctori tekintetet-ád az is, mert kiállíthatja, hogy néki is nem mint munkája bé: ez a' nemes állortza, ha mint állortza, közös is minden más Társaságokkal, legalább ebbe minden, még az igasság-is hémehet. Ennek-felette, meg nem szorítva, elevenebben párosodnak a' gondolatok; 's újjakat-meg-újjakat szülnék, — hozzák-viszik a' szelek mindenfelé a' magvakat — 's itt-is amott-is tzi-kéznek, tsiráznak, nyílnak, teremnek az egész hazában. Ha azon intézetbe vagy egy filemile hallatott volna, látatlan a' tisztos éjjben: itt az Erdély' tsengő halmain a' köz tavaszi hármóniába jön fel a' Nap, — 's mit nem ér tsupán az? hogy

van egy hely, a' hol meg lehet mondaní, külön könyvírás nélkül; a' mit különben meg nem hallgatnának — tsak hogy így-is hallgatnák-meg.

De, akadály a' pénznek 's időnek szükségé: helytvaló fáradságos nyüsgés, 's hijáavalóságok' tolvaj bándájának prédája itt az élet. — A' kik vezéri mesterséggel tudnak megtartani annyi időt (vagy pénzt); írjanak, vagy legyenek segítségül! — a' ki nem teheti, vagy valamely tzelja, félre tsapongást nem szenved; írjon, segítsen akkor, a' mikor lehet.

Hogy pedig többen érkezzenek; itt legegőbb egy országos kérdés tétetik-fel: elhagyván azt, hogy mimódon lehetne az életet meghosszabbítani? (tsak a' tzeljára jól fordított időt számlálván), tsak annyira terjed-ki a' kérdés: "hogy lehetne véghez vinni, hogy az emberek a' sok időt elvevő 's többképpen rontó szokásokat egymásnak engednék-el?" Tsak a' névnap-köszöntés egy pár millió ember közt, hány ember életére nem megyen? 's karaktert rontó képmutatás gyakorlása, és az egészség' veszedelme — 's a' betsületnek kalendáriom-szerű buzduló kívánás' változtatása, — 's hány egyéb drága idő ellopás nints actio nélkül, tsupa passióval? a' midőn 3 forint ellopásra halál vólt téve. — A' kimivelődés' egyik mutatója az idő' betse megjön még itt-is, ha a' Magyar hadjai fáradságát kialuván, viradtát a' Társalkodó is közelítetteti 's a' reves fák' fénynye eltűnik, ha tsak ezt következással megértetheti: köszönet a' kezdőnek, 's a' folytatóknak! egy hatalmas ellenségen (a' szokáson) kezdett diadalomért!

Oméga.

Köszönet. A' Nemzeti Társalkodó' Redactorához, és Kiadójához.

Nec laudare satis, dignosque rependere grates
Sufficiam: referent Superi!

Minden folyó-írás' tzelja, a' nemzeti nyelv' pallérozása, a' tudományos ízlés' finomítása, és a' hasznos esméretek' terjesztése lehet. Hogy ez a' szép tzel, sok nemzeteknél ezen az úton, milylen sükeres haszonnal eszközöltetett, tsak a' nem tudja, a' ki egészen jövevény az újabb Státusok' és tudományok' történeteinek országában. — Nem első próbatétel a' mint tudjuk, nemzetünk' tudományos kimivelődésének segéllésére, a' két Magyarházában az, a' mi tzelba van véve, a' kološvári Nemzeti Társalkodó név alatt indult folyó-írás által. Még is, mint nem első, és nem egészen ujj próbatételt is, tsak az egészen érzéketlen veheti háládatos öröm és köszönet nélkül.

Hogy, meddig haladott valamely Nemzet a' Cultura' palyáján, mint az efféle intézetek erántvaló részvételéből, bizonyosabban megtudni sehonnan sem lehet. Írók és Olvasók kellene, hogy az ilyen intézet, még tsirájában, el ne metevészsen (el ne tsenevészsen). A' hol az e' féle kezdet, nem gyarapodhatik, jels, hogy ott Írók' és Olvasók' szükiben van a' Nemzet: — 's ez megint oda mutat, hogy ott a' tudományos miveltség, olyan ritka virág, mely éppen nem elégséges ára, hogy belölle, a' Nemzet' homlokát diszesítő koszorú fűzetessen. Nemzetünk' ditsósége és betsülete kívánja 'hát, hogy mindazok, a' Nemzet' fiai és leányai közzül, kik a' tudományos ízlésnek nem ellenségei, hanem barátjai, mint olvasók, vagy egyszerűs mind, mint írók is, vegyenek részt e' nemes intézet' gyarapodásának előmozdításában.

Ezen folyó-írás 1-ső számja, mellyet, az elenyészett esztendő' végével vevénk, ennek tzeljával, szerkeztetésével, és minden betsület megérdemlő rendszabásával esmértete-meg bennünket. A' kit az

ilyen felszólítás—sem illet—meg, hogy mint Író, vagy legalább, mint Olvasó, álljon elő Nemzete' ditsőségének esz—közlésére, azzal, nem tsak a' maga' nemzete, hanem a' század' is, melyben ez így történik, megszegyenlheti magát.

Telyesörömmel reménylheti és várhatja ezen betses alkalmatossággal minden, hogy a' jelenvaló—írás' érdemes Redac—tora, és Kiadója, azon sok rendbeli ál—dozat—tétéleiért, mellyekben magát, a' Magyar Nemzet' javára eddig—elő any—nyiszor fárasztotta, most, ha nem nye—reséggel és külső haszonnal is, legalább, helso meglegeedéssel — tapasztalván a' Nemzet' részvételét, meg fog vizásztal—tatni. Tudja a' két Magyar Haza, hogy milylen sok áldozatjában került szolgál—tatot tett az említett érdemes Férfued—dig—elő Nemzete' tudományos culturá—jának emelésére. Kivehetetlen szenynek maradna, akarmely nemzet' karakteré—ben is, az e' féle közhasznu szolgál—atok, fáradságok, és költségek meg nem betsülése.

Szeretett Nemzetem fiai, és leányai! mutassuk—meg a' jelenvaló folyó—írás' életének táplálásával, hogy nem kíván—juk többé, hogy akarki is, a' mi' segíts—ségünk, és részvételünk nélkül fáradjon a' mi' bódogságunk' virágoztatásában; mutassuk—meg, hogy tudunk az elvett jókért háládatosok lenni; és hogy készek vagyunk Nemzetünk' ditsőségét, a' töllünk kitelhetőkben úgy eszközölni, hogy annak példáján, a' jelenvaló em—bernyom örvendjen, a' következő pedig emlékezetünket áldja. — ho—hó!

(Tenéked pedig — juramentum me—ritorie deferendo — V o b i s) Tinéctek Ér—demes Férfiak! kik a' magyar literatura' Pályáján, nemzetetek' ditsőségét sok—képpen eszközölve, fogtok megöszülni — Tinéctek legyen háládatos köszönet, minden, a' jót, a' szépet és hasznost be—

tsülő magyar szívtől. — Igaz, hogy az ilyen sovány köszönet, igen tsekéj jutalma lehet a' Ti' tudományos tsoportos érdemeiteknek: de, valami ez, még is, azzal a' belső érzéssel eggyesülve, mely Titeket kétségkívül leggazdagabban jutalmaztatott eleitől—fogva. Fogadjátok—el nemzeti köszönetünket, 's abban győ—zödjetek—meg, az eránt is, hogy tudjuk betsülni érettünkvaló fáradozástokat. A' mi' Bennetekvaló örömünk, és eránta—tok háládatosságunk, mellyel a' Ti' ál—dozataitokat a' nemzeti ditsőség' óltára előtt elfogadjuk, hasson—fel az Égig, 's onnan áldás—tseppekben harmatozzon a—lá munkás életek szép estvéjének meg—frissítésével!

Kolosvárról küldődött a' Redac—tiohoz, mártz. 24—dikén, 1830.

Nem szokásom ugyan név nélkül írni, annál—kevésbé írökkel szembe—szállani (ha mindjárt csak annyiban is írök, hogy írnek) mindazáltal, nyelvünk' Literatúrájához vonszó szeretetem minden más tekintetet bennem ez—úttal elfojtott.

Azt mondják, van egy kígyó' neme, mely prédája előtt megállván, azt addig nézi szem—kört, míg ez, szegény, elbágyadva, 's mint—egy erejéből egyszerre kivetketve, össze—rogyik: — ezen kígyó' neme bizonyoson nem—más, mint a' p o g á n y v á r i V i p e r a : — csak—ugyan, csekély személyem a' próbát még is kiállotta, mert az említett viperát, annak minden átom—hoz erejének ellenére— is — minekutánna okos el—lenségem nem egyszer próbált volna kisuhanni kezemből, végre még is meggyőztem. Azonban, nem akarom hősi tetteim bérét önn dicsréttel keresni, csak arra az egyre kérem, Hazámfiai' nevében, a' sajtó alól most kijött Kígyós Vitézek' Szerzőjét, hogy, ha Litteratúránknak, fájdalom! most is csak alig pislogó csillaga' fényéhez sem—mit sem adhat is, azt legalább írótlóllának e'féle vipera szüleményei által, melyben a' tárgy, dramaticai situatiók, és a' mi legszomorubb a' nyelv— is, vetélkedve kívánják a' nekik semmit—se vé—tett szegény jó—szí—letipornai, még homályo—sabbá tenni ne igyekeznek.